

Instrukce k evaluačnímu nástroji Dobrá škola

Cíl:

Hlavním cílem nástroje je stimulovat ve škole diskusi o prioritách a vizích školy.

Dílčí cíle:

- Podpora shody na hlavních hodnotách školy.
- Ujasnit si postupy potřebné k naplňování priorit/vizí školy.
- Podpora spolupráce učitelů.

Cílová skupina:

Učitelé základních nebo středních škol v minimálním počtu 12 osob.

Pomůcky:

Předtištěné lístky s výroky o hodnotách a prioritách školy (rozstříhané a připravené v obálkách pro každého učitele nebo vytištěné na A4 a připravené k rozstříhání), tužky, fixy, papíry, lepidla, velké papíry (flipchart), papírové lepicí pásky nebo jiné úchytky na stěny, případně nůžky.

Místnost:

Pohyblivé stoly a židle. Více místností je výhodou.

Čas:

2 až 3 hodiny vlastní práce s metodou.

Postup a instrukce:

Seznámíme účastníky s metodou a jejím účelem, s předpokládaným výstupem a jeho využitím pro evaluaci a rozvoj školy.

1. krok:

Učitelům rozdáme obálky s volnými lístky a lístky-výroky, které se týkají různých aspektů chodu školy. Každý učitel obdrží 66 výroků o škole – lístků (nebo výroků předtištěných na A4 a učitelé je mohou sami rozstříhat na malé lístky). Celek těchto výroků neopomíná žádnou z hlavních oblastí kvality školy. Požádáme učitele, aby nejprve každý sám za sebe vybral 10 výroků, která považuje za dobře vystihující priority/vize, resp. preferované hodnoty „dobré“ školy bez ohledu na členění do jednotlivých kategorií. Na prázdné lístky může každý účastník vepsat svůj vlastní výrok/výroky, které podle jeho soudu charakterizují významné a v nabídce chybějící aspekty chodu školy.

Čas: 15 minut

Instrukce:

Přečtěte si nejprve všechny výroky o škole. Vyberte každý sám za sebe 10 těch výroků, které podle vás charakterizují to nejvýznamnější, co se v „dobré“ škole má dít, jak má dobrá škola vypadat. Jde o vyjádření vaší představy o hodnotách, které by měly být sdíleny napříč vaší školou a které by se měly odrážet v jejím každodenním chodu a usměrňovat její rozvoj. Pokud shledáte předloženou nabídku nedostatečnou, na prázdné lístky můžete doplnit vlastní výroky o tom, jak by měla škola vypadat (při zachování max. počtu 10 výroků), co by mělo být sdílenou prioritou. Na tento úkol máte asi 15 minut.

2. krok:

Jakmile mají všichni učitelé lístky vybrané, požádáme je, aby si našli partnera – kolegu, se kterým budou dále pracovat ve dvojici. Dvojice učitelů má za úkol diskutovat výběr vybraných výroků, každý z učitelů vysvětluje výběr svých deseti lístků, které do dalšího výběru vnáší. Výsledkem diskuse dvojice učitelů je společný dohodnutý výběr deseti lístků (z 20 vložených). Opět se mohou domluvit na doplnění chybějících výroků.

Čas: cca 20 minut

Instrukce:

Nyní budete pracovat ve dvojicích. Najděte si partnera/partnerku pro práci ve dvojici a přineste si sebou svůj výběr 10 výroků. Společně pak projděte oba vaše výběry, diskutujte o nich, vysvětlujte si je navzájem a společně se dohodněte na společné sadě 10 lístků z obou původních výběrů. Nemělo by jít o kompromis, ale spíše o konsenzuální výsledek – pokud je to možné. Je-li třeba některý výrok doplnit či přeformulovat, učiňte tak po vzájemné dohodě. Na tento úkol máte asi 20 minut.

3. krok:

Až budou mít dvojice úkol splněný, vyzveme je, aby si našly partnerskou dvojici. Není-li počet učitelů dělitelný čtyřmi, musíme zvolit jinou formu spojování do skupin (např. bude pracovat jedna šestice a vybírat vyšší počet výroků ze všech již vybraných lístků). Instrukce je podobná. Každá dvojice má za úkol vysvětlit svůj výběr partnerské dvojici a společně se dohodnout na výběru sníženého počtu výroků (10) ve vzniklé čtveřici/šestici. Opět mohou chybějící hodnoty doplnit vlastními výroky.

Čas: cca 20 minut

4. krok:

Jakmile mají čtveřice/skupiny úkol splněný, vyzveme je k vytvoření hierarchií a návazností zvolených výroků a znázornění hierarchie/důležitosti a vazeb mezi výroky umístěním vybraných lístků na velký papír (flipchart). Mohou použít lepidlo, fixy, znázorňovat vazby, důležitosti apod.

Čas: cca 30 minut

5. krok

Všechny modely výroků o školách vylepíme na stěny nebo vyvěsíme na flipchart. Postupně vyzveme všechny skupiny k prezentaci jejich modelu a hierarchie „priorit školy“ a řídíme diskusi.

Otázky k diskusi:

- Která ze zvolených priorit se zdá být stěžejní (je sdílená všemi skupinami)?
- Která ze zvolených priorit vzbudila a vzbuzuje nejvíce diskuzí a proč? Na které se jednoznačně neshodujeme?
- Která je překvapující?
- Co chybělo?
- Kterou z priorit se naši škole naplňovat daří? Jak? Co pro to děláme?
- Kterou z priorit se zatím nedaří zcela naplňovat?
- Jakými intervencemi je možné tuto prioritu naplnit?
- Jak by naše vybrané priority mohli vidět žáci, rodiče, vedení školy?
- Co bylo na této práci nejtěžší?
- Co jsem si při práci na tomto úkolu uvědomil/a?

Čas: 30 až 60 minut, podle průběhu diskuze

Výstupy z diskuze

Výstupem z diskuze pak může být shoda na hodnotách a vizích školy, odhalení neshod a rozporů, uvědomění si některých slabých míst školy, pokud jde o hodnotovou orientaci, sdílení a rozvoj školy, a v neposlední řadě i hledání (a snad i nacházení) možných cest pro naplňování vizí školy.

Alternativní využití nástroje

Počet výroků může být snížen, nejméně však na 50 výroků tak, aby byly zastoupeny všechny kategorie výroků. Analogicky pak snižujeme individuální výběr výroků i výběr ve skupinách na 7 až 8 výroků a krátíme pracovní čas podle situace.

Formulace na lístcích mohou být pozměněny podle specifík školy, měly by však respektovat původní kategorie.

Znění výroků a zařazení do kategorií

Cíle školy

1. Škola se snaží stanovovat vlastní cíle a normy
2. Cíle školy jsou všem jasné
3. Cíle školy jsou všemi nebo alespoň velkou většinou zaměstnanců školy přijaty
4. Cíle školy jsou pro učitele závazné
5. Jednotliví učitelé ve své výuce zohledňují cíle školy
6. Hlavní prioritou školy je kvalitní výchova a vzdělávání

Kurikulum – výukové plány

7. Učitelé plánují výuku s přihlédnutím k zájmům žáků
8. Škola se opírá o relativně pevně vymezený školní vzdělávací program
9. Učitelé se snaží, aby byli žáci co možná nejvíce aktivní
10. Výuka ve všech předmětech je propojena s potřebami skutečného života
11. Škola se snaží podporovat všestranný individuální rozvoj žáků
12. Vedení školy klade velký důraz na rozvoj výukových plánů
13. Obsahy jednotlivých předmětů na sebe navazují

Vztah k lokalitě a vnější vztahy

14. Cíle školy jsou stanoveny s ohledem na potřeby lidí v místě, kde škola působí
15. Škola je místem rovných příležitostí pro žáky i učitele
16. Škola se snaží do svého života aktivně zapojit rodiče
17. Škola spolupracuje s místní komunitou, resp. s obcí
18. Rodiče mají možnost ovlivňovat cíle školy

Kompetence a vzdělávání učitelů

19. Velký význam má dosažené vzdělání učitelů
20. Vedení školy se stará o další vzdělávání učitelů
21. Další vzdělávání je individuální odpovědností každého učitele
22. Učitelé se navzájem navštěvují v hodinách a diskutují o svých poznacích z těchto návštěv
23. Učitelé si navzájem předávají své zkušenosti
24. Na schůzích se věnuje velká pozornost odbornému růstu pracovníků

Vedení a řízení školy

25. Škola má silné a tvořivé vedení
26. Lidé ve vedení školy spolu úzce spolupracují a vzájemně se doplňují
27. Vedení školy pravidelně s učiteli diskutuje o hodnotovém systému školy
28. Vedení školy se snaží ke všem přistupovat spravedlivě
29. Vedení školy diskutuje svá rozhodnutí se všemi učiteli
30. Ekonomické i personální řízení školy je zcela transparentní

Oddanost lidí a motivace

31. Zaměstnanci školy jsou připraveni věnovat škole i něco navíc
32. Vedení školy podporuje a povzbuzuje iniciativu zaměstnanců
33. Inovativní a tvořivá práce se odměňuje
34. Odměňování zaměstnanců je transparentní
35. Učitelé i žáci vyjadřují loajalitu ke své škole

Reflexe a (auto)evaluace

36. Škola kriticky přehodnocuje svou činnost
37. Pravidelné sebehodnocení je povinností každého učitele
38. Škola si vytváří nástroje pro sebehodnocení

Vybavení a vzhled školy

39. Škola se neustále stará o svůj materiální rozvoj (včetně vybavení)
40. Škola dbá na estetickou úpravu školních tříd
41. Škola je příjemným a otevřeným prostorem
42. Žáci mají možnost volného pohybu v areálu celé školy

Dělbá práce a organizace

43. Odpovědnost za rozvoj školy nese každý jednotlivec
44. Hlavní silou rozvoje školy je skupina kolem vedení školy
45. Funkce zaměstnanců jsou jednoznačně určeny
46. Na společném plánování a rozvoji školy se podílejí všichni vyučující
47. Schůze ve škole jsou efektivní a mají jasný cíl
48. Učitelé jsou pobízeni k samostatnosti a tvořivosti
49. Na tvorbě a naplňování cílů školy se podílejí nejen učitelé, ale i další zaměstnanci školy

Rozhodování

50. O prioritách školy se rozhoduje na schůzích učitelů jednotlivých předmětů
51. Diskuze o hodnotách se řídí daným postupem a pravidly
52. Při prosazování věcí ve škole hrají nejdůležitější roli mezilidské vztahy
53. Učitelé se shodují ve stanovování pravidel školního života
54. V hospodaření má škola velkou volnost
55. Má-li někdo odlišný názor na systém hodnot, může ho sdělit v otevřené diskuzi

Vztahy ve škole

56. Vedení školy se snaží vytvořit dobré pracovní klima
57. O konfliktech se mezi učiteli otevřeně hovoří
58. Ve škole vládne kolegiálnost
59. Jednotlivcům se dostává podpory, pokud ji potřebují
60. Učitelé naslouchají osobním problémům žáků
61. Většina žáků se s důvěrou obrací na učitele i v osobních problémech
62. Vztahy učitelů a žáků jsou otevřené
63. Komunikace mezi učiteli je velmi otevřená
64. V učitelském týmu jsou respektovány projevy emocí

Inovace a změna

- 65. Škola má stále potřebu inovovat
- 66. Škola se soustřeďuje na zlepšení každodenní rutiny